

Hozzászólás az új rendszerű, kör alakú kísérleti területek létesítésének, felvételének és feldolgozásának módszeréhez

Kiss Rezső tanulmánya elsősorban a faterméstani vizsgálatok célját szolgáló, kísérleti területekre vonatkozik. Eddig erre a célra hazánkban csaknem kizárólag derékszögű, négyzög alakú területeket tűztek ki, jóllehet az élőfakészlet-felvételeknél már régóta előnyben részesítik a körös próbát.

A kör alakú kísérleti terület bevezetését a terület nagyságának csökkentése és a Kiss Rezső által javasolt eljárás teszik lehetővé. Az erdőrendezési munkák során végzendő statisztikai jellegű faterméstani vizsgálatokhoz — melyeknek szükségességét nem lehet elég sokszor hangsúlyozni — valószínűleg érdemes a kör nagyságát tovább csökkenteni, egészen a Kiss Rezső által próbaterületnek nevezett nagyságrendig. (Fiatal, sűrű állományokban még az 50 m²-es terület is szóba jöhet.)

Meredek terepen a szögmérőlap használata nehézkes lehet, mivel a fákat 1,3 m magasságban kell megirányozni. Nem lenne célszerűbb egy kiselejtezett busszolat használni erre a célra? Egyúttal a tájolási munka is elmaradna és a távolságmérést is el lehetne végezni az ismert Reichenbach-eljárással. Az óra-perces beosztás helyett amúgy is célszerűbb lenne a megszokott, fokos beosztás mellett maradni.

További egyszerűsítést jelentene a belső bázissal dolgozó Teletop bevezetése, amely lehetővé teszi a segédmunkás nélküli távolságmérést is.

Még egyszerűbbnek tűnik egy módosított mérőasztal-technika: Nyomdai úton sokszorosított, középen lyukasztott szabvány kísérleti terület térképét speciális mérőasztalra helyezünk, elvégezzük a tájolást, majd az asztal központi hüvelyébe illesztjük a léptékekkel ellátott, távcsöves vonalzó nulla osztásnál levő csapját. A távolságmérés *Reichenbach-féle módszerrel*, beépített bázisú, prizmás távolságmérővel, vagy a távcső helyére szerelt *Prioptávval* egyaránt végezhető. A mért távolságokat a lépték mellett közvetlenül le lehet szűrni. Ezt az utóbbi munkafázist megfelelő konstrukciójú műszerrel — melynek ismertetése nem ide tartozik — automatizálni is lehet.

Természetesen ezek a műszerek mind költségesebbek a Kiss-féle szög számláló lapnál. A kör alakú kísérleti területek egyetlen hátránya, hogy a közeli, vastag fák mögött jelentős fedett térrel számolhatunk. Ez azonban csak ritkán fordul elő, s főként a nagyobb területek esetén zavaró.

A Bitterlich-féle eljárással kapcsolatban meg kell említenem, hogy a szög számláló próbába eső törzsek folyamatos vonallal való elhatárolása a próbát kevésbé ismerők számára megtévesztőleg hathat. Esetleg hajlamosak lesznek azt gondolni, hogy a szög számláló-próba a berajzolt, szabálytalan alakú területre vonatkozik. Márpedig egy ilyen területhez semmi köze sincs, hiszen tulajdonképpen kör lap-sűrűség-mérésről van szó. Talán helyesebb lett volna a próbába eső minden egyes törzset bekarikázással megjelölni.

A *Bitterlich-próba* irodai ellenőrzésével kapcsolatban ugyancsak félreértésre adhat okot, hogy a cikk alapján a próba eredménye és az egész körterületre számított ha-onkénti kör lapösszeg (kör lapsűrűség ‰-ben kifejezve) közötti különbség a Bitterlich-próba valódi hibájának tűnhet. Márpedig elméletileg (az alkalmazott műszereket abszolút pontosnak véve) nem arról van szó, hogy a Bitterlich-próba a körös próbánál pontatlanabb, de gyorsabb eljárás. Teljesen kör alakú törzs-keresztmetszet és abszolút pontos mérés esetén is különbségek adódnának, mivel a Bitterlich-próbát nem lehet egy elhatárolt területre vonatkoztatni. Tulajdonképpen minden egyes szög számláló-próbába eső törzs egy-egy azonos nagyságú — a választott szorzónak megfelelő — részsűrűséget képvisel, s így a próbába eső törzsek megszámlálása egy-

ben a rézsűrűségek összegezését jelenti. A Kiss Rezső által kimutatott eltérés első sorban a törzseloszlás heterogenitását mutatja.

A Bitterlich-féle módszert szokták törzskiválasztási módszerként is alkalmazni. Ebben az esetben a fa átmérőjét és egyéb méreteit, jellemzőit is meghatározzák. Az értékelésnél a kapott adatokat vastagsági fokokként más és más — a körlappal arányos — területre kell vonatkoztatni. A Bitterlich-próba *Prodan* szerint elméletileg kifogástalan, gyakorlati hibáját pedig csak matematikai-statisztikai módszerekkel lehet kimutatni.

Mindezt nem vitaként írom — hiszen Kiss Rezső sem állítja ennek ellenkezőjét — csupán kiegészítésként, a félreértések elkerülése végett.

A Prioptáv szögzszámláló próbára való felhasználását is célszerű lett volna megemlíteni, hiszen külföldön (enyhén lejtős és sík terepen) előszeretettel használnak a Prioptávval elvileg teljesen azonos mérőprizmákat erre a célra.

Szakközönségünket feltehetően az is érdekelné, hogy milyen új adatkiértékelési lehetőségeket nyújtanak a kör alakú kísérleti területeken végzett faterméstani vizsgálatok. Remélem, a közeljövőben ezekről az eredményekről is tájékoztatást kapunk.

Király László

„Holzknecht” néven gallyaprító gépet szerkesztett egy osztrák vállalat. A gumibroncsos, egytengelyű gép utánfutóként közlekedtethető, munkában 15 lóerő meghajtással óránként 15 m³ aprítmányt termel 10 cm-nél nem vastagabb ág-, vagy tisztítási anyagból. Az aprítmányt olyan erővel szórja ki, hogy vele közvetlenül tölthető meg 10 m széles rakfelület. Kiszolgálásához — az anyag odaközéltetésén kívül — két ember szükséges. A gép alkalmasnak látszik cserkéregapritási feladataink megoldására is.

(Allgemeine Forstzeitung 1964. 5/6. sz. 56. old. Ref. *Jérome R.*)

A magtermelő ültetvények jelenlegi 48 ha-os területét a bajor államerdészet 62 h-ra tervezi növelni. E terület megoszlása: 16 ha lucfenyő, 16 ha erdeifenyő, 9 ha európai vörösfenyő, 4 ha japán vörösfenyő, 4 ha duglászfenyő, 7 ha mézgas éger, 2 ha kislevelű hárs, 1,5 ha nyír, 3 ha fajhibrid. Jelenleg egy-egy ültetvényben 18—76, átlagosan 47 klón található. Eddig 845 törzsfáról gyűjtöttek oltógallyat, ennyi törzsfát nevelnek tovább az ültetvényekben oltvány formájában. Az ültetvények egy részében csak a magellátás könnyű és olcsó biztosítása a cél. A többiben nemesítési feladatok megoldására is törekednek utóvizsgálatokkal és azoknak a populációknak származási kísérletek általi tanulmányozásával, amelyekben a vizsgálandó törzsfák állnak. (Allgemeine Forstzeitschrift, München, 1963. 47 sz. Ref.: *Gertheisz A.*)

Tóth Bélának, az ERTI tudományos főmunkatársának „*Nyárfatelepítés Magyarországon*” c. tanulmányát közölte a Prágában megjelenő „*Lesnická Práce*” tavalyi 8. száma. A tanulmány az ERTI Tiszántúli Kísérleti Állomásának a Tisza és mellékfolyói vidékén a nyárfa termőhelyi igényének megállapítására irányuló vizsgálataiból közöl egyes eredményeket. Rámutat arra, hogy a táj kedvezőtlen erdőtenyészeti viszonyai között az öntöző csatornák, víztárolók, úttöltések és anyagödrök teremtetten mesterséges termőhelyek közül nyárfatermesztés céljára mindenekelőtt azok alkalmasak, amelyeknek vízellátottsága kedvező. Ezeken a korai és az óriásnyár fasorok figyelemre méltó fatermést érnek el, ami nagyrésztben azzal áll összefüggésben, hogy a gyökérszint vízszintes terjeszkedéséhez nagy növtér áll rendelkezésre és ez bizonyos mértékig ellensúlyozza a termőréteg sekélységét. A vizsgálatok lényeges megállapítása, hogy országunk cellulóz- és farostlemező-iparának nyersanyaggal ellátásához jelentősen hozzájárulhat a tájon rövid vágásfordulóban (10—15 év) kezelt nyár-főállományok és ugyaneddig a korig fenntartható előhasználati állományok adta vékonyfatömeg.

(Ref. *Kolossváryné*)